

کلیات علم اقتصاد

کتاب کلیات علم اقتصاد «گریگوری منکیو» یکی از اصلی‌ترین کتب رشته اقتصاد است که پایه و اسکلت بسیاری از مبانی نظری و عملی اقتصادی از او شروع می‌شود. افراق امیز نیست اگر بگوییم پله اول برای تمام کسانی که می‌خواهند از زایوه نگاه علمی و دانشگاهی به دنیای مسائل اقتصادی نگاه کنند، بی‌تردید از طریق مطالعه این کتاب می‌گذرد.

گریگوری منکیو، اقتصاددان و استاد دانشگاه بسیار معروف اوکراینی در ۱۳ بخش به تفصیل هر کدام از بخش‌های مهم علم اقتصاد می‌پردازد. این کتاب از شرح ۱۰ اصل اقتصادی که مردم مطابق با آن تصمیم می‌گیرند تا مفاهیم بازار، عرضه و تقاضا، اقتصاد بخش عمومی، اقتصاد بازار نیروی کار، اقتصاد کلان و مفهوم اقتصاد کلان باز و بسیاری مسائل متنوع دیگر را پوشش می‌دهد.

کلیات منکیو به‌رغم قطر نسبتاً زیادی که دارد اما بایانی شیرین و روان همراه با مثال‌های مفهومی متعدد، تمام‌الر کان اصلی علم اقتصاد را برای مخاطب شرح می‌دهد و سعی کرده به شکل مفهومی و با استفاده حداقلی از ریاضیات، مسائل اقتصادی را برای مخاطب خود باز کند. این موضوع باعث شده خواندن کتابی با این جامعیت و گستردگی و پوشش مطالب تخصصی، نه‌تنها خسته‌کننده و کسالت‌آور نباشد، بلکه‌باز به‌هیچ‌پیش‌نیازی جز علاقه‌به دانش اقتصاد نداشته باشد. در صورتی که شما هم از افرادی هستید که می‌خواهید علاقه‌نسی خود به مباحث اقتصادی را محک زده و ببینید آیا مطالعه تخصصی و آکادمیک رشته اقتصاد برای‌شما مناسب است یا نه، خواندن کتاب قدم مهمی برای بی بردن به این موضوع است.

اخبار

برندگان نوبل اقتصاد ۲۰۲۵ معرفی شدند

کمیته نوبل «جول موکر» استاد دانشگاه نورث وسترن آمریکا، «فیلیپ آگیون» استاد دانشگاه علوم سیاسی و اقتصاد لندن و «پیتر هویت» استاد دانشگاه براون آمریکا را برندگان نوبل اقتصاد ۲۰۲۵ معرفی کرد. کمیته نوبل ۲ اقتصاددان مقیم آمریکا و یک اقتصاددان مقیم انگلیس را به عنوان برندگان نوبل اقتصاد ۲۰۲۵ معرفی کرد. جول موکر متولد هلند و استاد دانشگاه نورث وسترن آمریکا، فیلیپ آگیون متولد فرانسه و استاد دانشگاه علوم سیاسی و اقتصاد لندن و پیتر هویت متولد کانادا و استاد دانشگاه براون آمریکابرندگان نوبل اقتصاد ۲۰۲۵ معرفی شدند. نوبل اقتصاد ۲۰۲۵ به خاطر مطالعه درباره رشد اقتصادی مبتنی بر نوآوری به این افراد داده شده است. نیمی از این جایزه به خاطر شناسایی پیش‌نیازهای رشد پایدار از طریق پیشرفت فناوری به موکیر و نیم دیگر آن به طور مشترک به فیلیپ آگیون و پیتر هویت به خاطر ارائه نظریه رشد پایدار از طریق تخریب خلاقانه اهدا شده است. سال گذشته ۳ اقتصاددان آمریکایی برنده نوبل اقتصاد شده بود.

مردانه بودن یکی از ویژگی‌های نوبل اقتصاد است به طوری که از سال ۱۹۶۸ تاکنون تنها ۳ زن توانسته‌اند نوبل اقتصاد را دریافت کنند، این در حالی است که تعداد برندگان مرد نزدیک به ۱۰۰ نفر بوده است.

جایزه نوبل اقتصاد در سال ۱۹۶۸ توسط بانک مرکزی سوئیس راهاندازی شد. مبلغ این جایزه بسیار قابل توجه و یک میلیون دلار است و شاید مهم‌ترین دلیل اهمیت این جایزه در سطح افکار عمومی و رسانه‌ای همین رقم بالای جایزه آن است.

■ ■ ■

بازار کالاهای اساسی ثبات دارد

وزیر جهاد کشاورزی با اشاره به اقدامات پیش‌بینی‌شده در حوزه کشاورزی و تأمین غذا، از ثبات کامل بازار کالاهای اساسی خبر داد و گفت: تولید داخلی کشور با تمام توان در حال فعالیت است و هیچ‌گونه کمبودی در افاق پیش‌رو وجود نخواهد داشت. غلامرضا نوری‌قرلجبه، وزیر جهاد کشاورزی در حاشیه افتتاحیه نمایشگاه دام و طیور اظهار کرد: در حال حاضر یکی از دغدغه‌های اصلی تولیدکنندگان دام و طیور، موضوع نهاده‌ها و دشواری در تأمین آنهاست. مشکلاتی نظیر خرید، تأخیر در تحویل و حتی کمبود در بازار باعث نارضایتی فعالان این حوزه شده است.

وزیر جهاد کشاورزی با اشاره به ضرورت اصلاح برخی از حلقه‌های معیوب در این چرخه گفت: بخشی از نهاده‌ها با ارز ترجیحی وارد می‌شود و هزینه‌های بالایی برای دولت دارد، بنابراین باید دقیقاً به‌دست‌تولیدکننده واقعی و به اندازه نیازش برسد به همین دلیل تنظیمات و تغییراتی در نظام توزیع انجام شده که ممکن است ظاهر برخی نوظلمات سنتی گذشته را برهم بزند اما هدف، اصلاح و دقت در توزیع است. نوری‌قرلجه تصریح کرد: تحت هیچ شرایطی اجازه نمی‌دهیم واحد تولیدی بدون نهاده بهمد. در مواردی برخی واردکنندگان بخش خصوصی تأخیرهایی در تحویل داشتند که هفته گذشته با تک‌تک آنها و انجمن‌های‌شان تماس گرفته شد و تأکید کردیم کالاهای فروخته‌شده باید تحویل شوند، در غیر این صورت با آنها برخورد تعزیراتی خواهد شد. با این حال، حتی در چنین شرایطی نیز با استفاده از منابع موجود، اجازه ندهیم داد تولیدکنندگان در تأمین نهاده دچار مشکل شوند. وزیر جهاد کشاورزی همچنین درباره قیمت‌های تضمینی گندم و مرغ اظهار کرد: درباره مرغ، به دلیل افزایش هزینه‌های تولید، ستات تنظیم بازار با بررسی‌های لازم قیمت واقعی و منصفانه‌ای را تصویب و اعلام کرد تا منافع تولیدکنندگان نیز حفظ شود. بر رعایت این قیمت نیز تأکید فراوان شده و اگر تخلفی در افزایش قیمت رخ دهد، برخورد‌های شدید تعزیراتی در دستور کار است. نوری‌قرلجه تأکید کرد: هیچ‌گونه نگرانی در زمینه تأمین نیازهای اساسی مردم وجود ندارد و کشور در این زمینه در وضعیت پایداری قرار دارد.

وزیر جهاد کشاورزی در پایان افزود: طبق روال گذشته، تأمین و تدارک کالاهای اساسی در حال انجام است و روند تولید داخلی با تمام ظرفیت و شدت ادامه دارد، بنابراین جای هیچ‌گونه نگرانی برای مردم وجود ندارد.

چرا بانک مرکزی در اصلاح نظام بانکی تعلل می‌کند

بازسازی پولی یا بازی بانکی

گروه اقتصادی: در حالی که ناترازی ساختاری بانک‌ها به یکی از عوامل اصلی رشد پایه پولی و تشدید نقدینگی در اقتصاد ایران تبدیل شده، انفعال بانک مرکزی در مواجهه با این مساله، نه‌تنها سیاست پولی را از کم‌اثر کرده، بلکه مسیر اصلاحات مالی را نیز کند کرده است. گزارش تازه مرکز پژوهش‌های مجلس نشان می‌دهد بدون تعیین تکلیف بانک‌های ناسالم، هیچ برنامه‌ای برای مهار تورم به نتیجه نخواهد رسید.

ناترازی ساختاری بانک‌ها در سیاست‌گذاری پولی کشور نیز ریشه دوانده است. با گذشت بیش از یک سال از آغاز اجرای فصل دوم برنامه هفتم توسعه با هدف اصلاح نظام بانکی و مهار تورم، گزارش‌های رسمی نشان می‌دهد نه‌تنها بخش عمده‌ای از احکام قانونی اجرا نشده، بلکه وضعیت بانک‌ها در نیمه نخست سال ۱۴۰۴ وخیم‌تر نیز شده است. این موضوع یکی از نقاط ضعف جدی در مدیریت پولی کشور است.

بانک‌ها به جای ایفای نقش در تأمین مالی تولید، با خلق پول از مسیره‌های غیرمولد، پایه پولی را متورم کرده و نقدینگی را به سمت فعالیت‌های غیرمولد سوق داده‌اند. این چرخه معیوب، به طور قطع نیازمند اصلاح و بازنگری است.

نظام بانکی ایران در سال‌های اخیر به جای ایفای نقش در تأمین مالی سالم، به یکی از موتورهای خلق تورم تبدیل شده است. ناترازی گسترده در ترازنامه بانک‌ها، انباشت دارایی، مطالبات غیر جاری و وابستگی مزمن به منابع بانک مرکزی، ساختار پولی کشور را به مرحله‌ای رسانده که عملاً سیاست‌گذاری پولی به چالش کشیده شده است. با این حال، بانک مرکزی همچنان در برابر این نقص ساختاری سکوت کرده و از مداخله مؤثر خودداری می‌کند.

بر اساس گزارش رسمی مرکز پژوهش‌های مجلس،

۵۰۰۰ لیتر در ثانیه آب طالقان وارد تهران می‌شود

پروژه انتقال آب به پایتخت در ایستگاه آخر

قزوین، البرز و تهران است که در ۲ فاز طراحی شده است. وی تأکید دارد عبور از چالش آب تنها با اجرای طرح‌های مهندسی ممکن نیست و نیازمند اصلاح الگوهای مصرف و مدیریت یکپارچه منابع در بخش‌های مختلف است. در عین حال، اگرچه ظرفیت انتقالی این طرح حدود ۵ مترمکعب بر ثانیه است اما ایسن میزان تنها نزدیک به ۱۰ درصد از مصرف فعلی تهران را پوشش می‌دهد، بنابراین مدیریت مصرف و کاهش اتلاف آب همچنان اصلی‌ترین ابزار عبور از تنش آبی پایتخت خواهد بود.

پروژه انتقال آب طالقان به عنوان یکی از مهم‌ترین طرح‌های آبرسانی کشور در آستانه بهره‌برداری نهایی قرار دارد اما کارشناسان یادآور می‌شوند تکیه صرف بر طرح‌های انتقالی کافی نیست و تا زمانی که الگوی مصرف در پایتخت اصلاح نشود، خطر کم‌آبی همچنان پابرجا خواهد ماند.

■ **مصرف آب روزانه پایتخت ۳۰ تا ۳۵ مترمکعب در ثانیه** این طرح که در ۲ فاز طراحی شده، در بخش‌های فنی و اجرایی وارد مراحل حساس خود شده است. بخش زیادی از فعالیت‌های عمرانی و تجهیزاتی آن در حال حاضر توسط پیمانکاران، کارگران و مهندسان داخلی انجام می‌شود و هم‌افزایی میان عوامل اجرایی به عنوان یکی از عوامل پیشرفت پروژه عنوان شده است.

شده‌اند.

استمرار فعالیت بانک‌های ناتراز، نه‌تنها پایه پولی را متورم می‌کند، بلکه نظام مالی را نیز تضعیف می‌کند. به جای تحمیل زیان به سپرده‌گذاران و منابع عمومی، باید مدیران و سهامداران عمده پاسخگو باشند و اصلاحات ساختاری با جدیت دنبال شود.

در نهایت، پیشنهاد تأسیس بانک توسعه جمهوری اسلامی ایران به عنوان نهادی مستقل برای تأمین مالی غیرتورمی پروژه‌های ملی، می‌تواند بخشی از بار تأمین مالی را از دوش بانک‌های تجاری بردارد اما موفقیت چنین نهادی منوط به رعایت سخت‌گیرانه انضباط مالی و اجرای دقیق حاکمیت شرکتی خواهد بود.

رئیس کل بانک مرکزی سال گذشته گفته بود ۴ بانک ناتراز در آستانه ابطال مجوز هستند و مدت زمان مشخصی برای حل ناترازی آنها تعیین شده بود. در نیمه نخست سال ۱۴۰۴، وضعیت شبکه بانکی کشور نه‌تنها بهبود نیافته بلکه به وضوح بدتر شده است. از میان ۲۸ بانک و مؤسسه اعتباری مورد بررسی، تنها ۱۰ بانک موفق به حفظ نسبت کفایت سرمایه بالاتر از حداقل استاندارد ۸ درصد شده‌اند؛ شاخصی که در نظام‌های مالی سالم، ضامن پایداری و تاب‌آوری در برابر شوک‌های اقتصادی است. در مقابل، دست‌کم ۱۸ بانک با کسری سرمایه مواجهند و برخی حتی به محدوده منفی سقوط کرده‌اند؛ به عبارتی، نه‌تنها توان مقابله با ریسک را ندارند، بلکه خود به منبع ریسک تبدیل شده‌اند.

اما مشکل تنها به کفایت سرمایه محدود نمی‌شود. داده‌های رسمی نشان می‌دهد بخش قابل توجهی از بانک‌ها در نیمه نخست سال جاری با زیان عملیاتی مواجه بوده‌اند. این زیان‌ها عمدتاً ناشی از انباشت مطالبات مشکوک‌الوصول، دارایی‌های غیرواقعی، هزینه‌های بالای تجهیز منابع و وابستگی مزمن به

مهندسی دقیق، استفاده کامل از ظرفیت‌های موجود و بازنگری در سیاست‌های مصرف و توزیع منابع است. به گفته کارشناسان، ظرفیت تولید و تأمین آب کشور محدود است و با توجه به شرایط اقلیمی خشک، اصلاح الگوهای مصرف و مدیریت یکپارچه منابع در بخش‌های کشاورزی، صنعتی و شهری باید با جدیت دنبال شود.

■ خط قدیم انتقال آب از مدار خارج می‌شود

حبیب‌الله علی‌اصغری، مجری طرح انتقال آب از سد طالقان به تهران درباره وضعیت این پروژه اظهار داشت: فاز اول پروژه طالقان یعنی انتقال آب از سد به هشتگرد وارد مدار شده و ۲۸۰ لیتر بر ثانیه از خط جدید به هشتگرد داده می‌شود که بیش از ۱۰۰ هزار مترمکعب به هشتگرد آب انتقال داده شده است و به این ترتیب سهمی که هشتگرد از خط قدیم برداشت می‌کرد را به تهران اضافه کردیم یعنی حدود ۱۰ روز است که ۳۰۰ لیتر بر ثانیه از خط قدیم به تهران منتقل شده است. در ادامه در فاز دوم که آبرسانی به تصفیه‌خانه شماره ۲ کرج است – ۲۲۰۰ لیتر آب باید تحویل دهیم – که اجرایی شد، ۲۲۰۰ لیتر هم از این مسیر به تهران اضافه و در مجموع ۲۵۰۰ لیتر بر ثانیه به تهران انتقال داده می‌شود. فاز سوم انتهای فعالیت اجرایی آبرسانی به بیلقان است و سرجمع ۵۰۰۰ لیتر بر ثانیه آب طالقان وارد تهران می‌شود.

علی‌اصغری درباره احتمال کم شدن سهم دشت قزوین توضیح داد: «این پروژه یک خط جایگزین است و خط جدیدی نیست که آب طالقان کم شود، قبلاً خط قدیم کار انتقال آب را انجام می‌داد و پایان پروسه اجرایی که فاز سوم وارد مدار شود، خط قدیم از دور خارج می‌شود و

عمل افزایش برداشت نداریم.

وی ادامه داد: زمان زیادی از طول عمر خط قدیم می‌گذرد و این خط باید بازنگری شود. قرار نیست هر ۲ خط در مدار باشد. تا زمانی که به نقطه پایدار برسیم هر ۲ خط را استفاده می‌کنیم ولی خط جایگزین اگر کامل به بهره‌برداری برسد، عملاً خط قدیم از مدار خارج و تعمیرات و نگهداری آن می‌شود؛ مطابق قبل آب را برداشت می‌کنیم و قرار نیست بیش از آن چیزی انتقال داده شود.

مجری طرح انتقال آب از سد طالقان به تهران با اشاره به هدررفت ۳۰ درصدی آب در زمان پیک دبی از خط قدیم، گفت: این خط لوله ۲۸ سال است که بهره‌برداری می‌شود، در حالی که عمر مفید را حدود ۲۵ سال در نظر می‌گیرند، ضمن اینکه باید تعمیرات و بازدید سالانه انجام شود. با توجه به حیاتی بودن این خط، از زمان بهره‌برداری آن تا به امروز هیچ‌وقت خط از مدار خارج نشده و بازنگری و تعمیرات هم انجام نشده. به همین دلیل ۲۸ سال است که مدام کار می‌کند؛ هم نشتی زیادی دارد و هم به دلیل اینکه شیروا عملکرد ندارند، قدرت مانور نداریم.

وی میزان پیشرفت پروژه انتقال آب از سد طالقان به تهران را ۹۰ درصد عنوان کرد و افزود: ۱۰ درصد پایانی کار نیز که مربوط به تکمیلی و حفاظت است تا پایان سال زمان می‌برد. حدود ۴۰ مترمکعب بر ثانیه مصرف آب تهران است که قرار است ۵ مترمکعب بر ثانیه یعنی ۱۲ درصد آن از خط طالقان تأمین شود.